

**מסורת הש"ס
עם הוספות**

(א) לקמן פה: [סוכה ג:]; שנה לר' (ג) ולקמן (פג:); (ד) נעלל טו; וצ"ע (ה) וי"ה לנ: לג. ימות יו: ל: כמותו נח. מדרס (ו) הוריות ב: כריתות ח: (ז) ונעלל יו: וי"ה (ז) ע"י לעיל סה: (ח) ע"י פרה פ"ב משנה ג: (ט) ונע"ע מוס' שנה לר' ד"ה שניסן].

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה רבן שמעון צפירקא מנה. וצ"ע ראש דף ט: (ג) ד"ה לר"ן וכו' בסוף עשרה הוא על פני:

רב נסים גאון

פ"ז הלוח שבין שתי חצירות לימא תנן סתמא רבין שמעון בן גמליאל דאמר כל פחות מד'. עיקר דברי רבן שמעון בן גמליאל בבביתא אמרנה בפרק מבוי נדף דף יא רבון קורה היוצאה מכותל זה כו' רבן שמעון בן גמליאל אמר אחרת מדר' אין צריך להביא קורה אחרת ואיתא נמי (סוכה דף כב) בפרק הישן תחת המטה והיא שויה בתוספתא דעירובין בפרק א':

ליקוטי רש"י

הגותן את עירובו. עירוב הגני מנמי הנלך ומנמי צדע שער היינו צד קטן שלפני שער הנלך או מפנים או מחוץ ושומר הפתח יושב שם. אבסדרה. טלפני הבית שקורין פורקע"א. וברפסות. עליה ארובה על פני הנלך על פני רשות הרבים ובה פתחים הרבה לפי מחלומות ודיוקין נכל אחת ואחת ועושין מרפסת ארובה לפני הפתחים כחורץ עליה וטולן עולים בטולן אחד למרפסת ודרך המרפסת נכנסין ויוצאין טולן. מרפסת אלוו"י. טולן אשקל"א. אינו עירוב. דלג מוז לרעה שכל היולא ונמסע עובר עליו [סוכה ג:]; בין השמשות. קונה עירוב שהוא מחלום קדוש היום. ששירוב עליו מבידור יום. היות עירוב לנפח המסוס מנמסע ויו לא הספיק להשקט ממש עד שנאלץ צין השמשות. נאכל. שכלנו כלנו או אדם. שנייהם קנו עירוב. דלגני האי שנאלל צין השמשות משקין ליה לילא ואמרינן כבר קדס היום צמוד העירוב קיס וקנה עירוב דהלגה כ"י יוסף דלמנר שנינו (לה). ספק עירוב כבר ולגני דלגני שאותו עליו צין השמשות ותקיים עד ששכח משקין לנפן השמשות ימנמא ועדיין לא קדס היום כשהיה תמנא

זה נעשה בית שער לזה. כל בית נעשה בית שער לחצר שהוא פתוח לו: בדיק. מנסה אם יחכמו להשיב: שתי חצירות ושני בתים ביניהן. ואין בני שתי החצירות רוצין לערז וז עס זו אלא כל אחת לעצמה וכל חצר לא הניחה עירובה צדית הפתוח לה אלא עשאוה בית שער והניחה עירובה צדית הפתוח להצדית: מזה. ודאי אי תרוייהו בית שער משוינן אין אחד מהן עירוב דהנמן את עירוב צדית שער תנן לקמן (פה:) דליתו עירוב ואי תרוייהו בית גמור אין אחד מהן עירוב שהרי בית זה מפסיק עין חצר לעירובה והוא לא עירב עמה ואינה יכולה להציב עירובה לחוצה דרך בית זה: מי שער שער חצר לגבי חצר הסמוכה לו כצד שער שלל לאסור עליו וגבי חצר האחרת שעשאוה בית גמור והניחה זו עירובה משוינן לה כי בית למינן עירובה: מזה נפשך. טעמא^א מפרשי ואולי: קא מבטלל. כל חצר צדית דלא מערז ליה: שנייהן קנו עירוב. אלמא משום דצין השמשות ספק הוא וספק דדציריה להקל עירוב מדציריה הוא לגבי האי שנאלל עירוב צין השמשות משוינן ליה לילא ואמרינן כבר קנה עירוב ולגבי האי שער עירוב צין השמשות משוינן ליה יום ועדיין הוא לו שהיה לקנות שצתה: לא מינכרא מיילתא. ולא הוו מילי דרצנן כי חוכא ואיטולולא^ב אכל הנך צמים הא קיימי קמן ואי משוינן הכא הכי והכא הכי הויין מילי דרצנן כי חוכא ואיטולולא ולא ניתן פה למינן^ב לרדות^א:

הדרן עלך הדר

חלוץ שבין שתי חצירות. בתוך עשרה. מפרש גמ' שיהא קצת הימנו ואפי' משהו צמוק עשרה לקרקע: מערבין שנים. שני עירובין אלו לעצמן ואלו לעצמן ואסורין זו עס זו: ואם רצו מערבין אחד. עירוב אחד שימנו אלו עירובן צאחרת ועירוב עומן ויהיו כאלה: פחות מארבעה. לאו פתח הוי למעלה מעשרה נמי דאילו כל הכותל אינו גטוה יומר הוי מחינה מעלייתא הלכך כשאין כלום מן החלל צמוק עשרה לאו פתח הוא ואין מערבין אחד ואסורות זו עס זו דרך ראש חותל ודקן אותו חלון ודקן חורים וסדקים: גמ' רבן שמעון. צפירקא קמא (ב) צברייתא בגמרא: הא קבשמע לן טעמא דבבב"ה לבע"ה מי' בו'. דאי מנישא הוה אמינא כולו צמוק י' צעין: ומקצתו. אפילו משהו: צריך שיהא בהקיפו עשרים וארבעה. דנללא הכי לא מצינא למינקט בגויה חלון מרובע ד' על ד'. כל חלון עגול צתחתית אמנעימיו נמון ומאמנעימיו לכאן ולכאן הוא מגביה והולך ונרדף לזה שיהו שני טפחים ומשהו חורק מהקיפו צמוק י' מאמנעו לכאן טפח ומאמנעו לכאן טפח ועוד משהו משום דכי מרצעין ליה מדלינן ליה^א מיניה שני טפחים מן ההיקף עגול שצין קרן לקרן לכל דד דקסתימין ליה ומוקמינן לה ארצועא ונמנלא אותו משהו הנשאר בסוף^א (ג) על פני רוחב החלון כדלמנר' לקמן רטעא מנו עגולא פלגא צעית לבבוי כלומר חצי מדה הנותרת צריטע ריבוע העגול רבוע עליו ח' הרי צ' טפחים לכל דל:

אמצעי הוא ל"ה בית שמונייהן בו'. נראה דלפ"י יתנו העירוב צאחד הצמים הסמוכים לחצירות או אפילו צאחד צמתי החצירות אלו ג' צמים אין לרצין לימן עירוב דנעשו כולם בית שער לאותה חצר המוליכה עירוב' דרך עלינן לחצר אחרת:

זה נעשה בית שער לזה וזה נעשה בית שער לזה אמצעי הוא ל"ה בית שמונייהן בו עירוב ואין צריך ליתן את הפת בריק להו רחבה לרבנן ב' חצרות וב' בתים ביניהם זה בא דרך זה ונתן עירובו בזה וזה בא דרך זה ונתן עירובו בזה קנו עירוב או לא מי משוי' להו לגבי דהאי בית ולגבי דהאי בית שער^א ולגבי דהאי בית שער ולגבי דהאי בית] אמרו ליה *שנייהן לא קנו עירוב מזה נפשך אי בית שער משויית ליה^ב הגותן את עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב אי בית משויית ליה קא מטלטל לבית דלא מערב ליה ומאי שנא מדרבא^א דאמר רבא דאמרו לו שנים צא וערב עלינו לאחד עירב עליו מבעוד יום ולא' עירב עליו בין השמשות זה שעירב עליו מבעוד יום נאכל עירובו בין השמשות וזה שעירב עליו בין השמשות נאכל עירובו משתחשך שניהם קנו עירוב הכי השתא התם ספק נימא ספק ליליא לא מינכרא מילתא אבל הכא אי דלגבי דהאי בית לגבי דהאי בית אי לגבי דהאי בית שער לגבי דהאי נמי עירוב^ב בית שער:

הדרן עלך הדר

חלוץ שבין ב' חצירות ד' על ד' בתוך עשרה מערבין שנים ואם רצו מערבין א' פחות מדר' על ד' או למעלה מי' מערבין שנים ואין מערבין אחד: גמ' לימא תנן סתמא כר"ש בן גמליאל^א דאמר כל פחות מדר' כלבוד דמי אפי' תימא כרבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרשב"ג אלא לענין לבדוק אבל לענין פתחא אפי' רבנן מודו דאי איכא ד' על ד' חשיב ואי לא לא חשיב: פחות מדר' וכו': פשימא כיון דאמר ד' על ד' בתוך עשרה ממילא אנא ידענא דפחות מדר' ולמעלה מי' לא הא קמ"ל

טעמא דכוליה למעלה מי' דאבל מקצתו שנים ואם רצו מערבין אחד תנינא להא דת"ר כולו למעלה מי' ומקצתו בתוך עשרה כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מי' מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד השתא כולו למעלה מי' ומקצתו שנים ואם רצו מערבין שנים ואם רצו מערבין א' כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מי' מיבעיא^א זו ואצ"ל זו קתני א"ר יוחנן חלון עגול צריך שיהא בהקיפו עשרים וארבעה טפחים ושנים ומשהו מהן בתוך י' שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י' מכדי כל שיש בהקיפו שלשה טפחים יש בו ברוחבו טפח בתריסר סגיא

י' מערבין שנים ואין מערבין בו'. אוקימנא להא מתניתין אפילו לרבנן דסבירא להו לדשלה בהו לבדו ותלתא סגי הכא דלהור פתחא אי איכא י' (ד') טפחים הוי פתחא ואי לא לא. ואוקימנא נמי דהאי חלון שיש בו ד' על ד' טפחים אי הוי הני ד"ש כוהלו למעלה מי' טפחים [ומקצתן בתוך י'] אם רצו מערבין אחת. וינינא להא דתנו רבנן כולו למעלה מי' ומקצתו בתוך י' כו'. תנא [בתוספתא] באהלות פ"ג עמוד המוטל בארץ אינו מביא את הטיאה תחת דופנו עד שיהא בהקיפו כ"ד טפחים ר' (אסי) וי' (אסי) א' כ"ה ב. אין לך כ"ה טפחים שאין הארץ אוכלת טפח וכו"א ויהיו הרמונים תשעים ורשעה ואפשר לומר. א"ר יוחנן [חלוץ] עגול צריך שיש בהקיפו כ"ד טפחים ומתן י' טפחים ומשהו בתוך י' שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י'. ואוקימנא דר' יוחנן בדיני דקיסרי רשע ואמר ריבועא דנפיק מני צינולא פלגא אמר לשהמתיח. פי' (בהודא) [מבדן] דכל שיש בהקיפו צ"ש יש בו רוחב טפח מוכתבים ויש את חוץ מרצ' י' באמה וגו' וקו' ל' באמה יסוב אותו סביב. וכבר פירשנוהו בפרק הראשון וגם פירשנוהו במסכת סוכה בפרק א' בסוכה העשרה כבשן וכיון שכל מה שיש בהקיפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח (המורבב) [המורבב] ויוצא מן העיגול לטעמה דדידי דקיסרי

הדר פרק ששי עירובין

אמצעי הוא ל"ה בית שמונייהן בו'. נראה דלפ"י יתנו העירוב צאחד הצמים הסמוכים לחצירות או אפילו צאחד צמתי החצירות אלו ג' צמים אין לרצין לימן עירוב דנעשו כולם בית שער לאותה חצר המוליכה עירוב' דרך עלינן לחצר אחרת:

שניהם קנו שירוב. מתוך פי' הקונטרס משמע דאיידי צעירובי תמומין וקשה דצפרק צמא מדליקין (שנח דף לה.) משמע דלא ליידי רצא צתרווייהו צעירובי חצירות וצעירובי תמומין דמנמי לא קשיא כלן צעירובי חצירות כלן צעירובי תמומין ואכ"כ לפירוש הקוננ' צעירובי חצירות לא קנו וקשה דאכ"כ מאי פריך הכא מדרצא ונראה כפירוש רבינו חננאל דרצא איידי צעירובי חצירות אצל צעירובי תמומין דתמימי לא קנו והשתא פריך ספיר ולשון לא דקאמר אלא וערז עלינו שייך אפי' צעיר כמו אלא ושכור לנו פועלים (צ"ח דף סג. ט):

הדרן עלך הדר

לימא תנן סתמא כרשב"ג. דקס"ד דלרצנן כיון דג' יולא מחורת לצד חסונ פתח: קמ"א טעמא דבב"ה לבע"ה. ואנז דהדר ותנא למעלה מעשרה תנא נמי פחות מארבעה על ארבעה: וישנים ומשהו מהן בתוך י'. לא כמו שפירש צקוננ' צ' טפחים ומשהו חורק מהקיפו צמוק י' מאמנעו ולכאן טפח ומאמנעו ולכאן טפח אלא כמו שפירש ריע"ן אלו שני טפחים ומשהו זקופים מלמטה למעלה דחלון זה הוי דמונה טפחים על דמונה טפחים מאחר דנעגולו כ"ד טפחים על כרחך צאמנעו ח' טפחים דכל שצדיקפו שלשה טפחים יש צדומו טפח וכשחסי שני טפחים למטה וכן למעלה וכן משני דדיין ישאלו ד' על ד' הלכך לרין שיהא החלון צ' טפחים ומשהו צמוק י' צמוקן זקופת החלון צאמנעינו כדי שיהא משהו מן המרובע צמוק עשרה: ורצ

הג' מערבין שנים ואין מערבין בו'. אוקימנא להא מתניתין אפילו לרבנן דסבירא להו לדשלה בהו לבדו ותלתא סגי הכא דלהור פתחא אי איכא י' (ד') טפחים הוי פתחא ואי לא לא. ואוקימנא נמי דהאי חלון שיש בו ד' על ד' טפחים אי הוי הני ד"ש כוהלו למעלה מי' טפחים [ומקצתן בתוך י'] אם רצו מערבין אחת. וינינא להא דתנו רבנן כולו למעלה מי' ומקצתו בתוך י' כו'. תנא [בתוספתא] באהלות פ"ג עמוד המוטל בארץ אינו מביא את הטיאה תחת דופנו עד שיהא בהקיפו כ"ד טפחים ר' (אסי) וי' (אסי) א' כ"ה ב. אין לך כ"ה טפחים שאין הארץ אוכלת טפח וכו"א ויהיו הרמונים תשעים ורשעה ואפשר לומר. א"ר יוחנן [חלוץ] עגול צריך שיש בהקיפו כ"ד טפחים ומתן י' טפחים ומשהו בתוך י' שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י'. ואוקימנא דר' יוחנן בדיני דקיסרי רשע ואמר ריבועא דנפיק מני צינולא פלגא אמר לשהמתיח. פי' (בהודא) [מבדן] דכל שיש בהקיפו צ"ש יש בו רוחב טפח מוכתבים ויש את חוץ מרצ' י' באמה וגו' וקו' ל' באמה יסוב אותו סביב. וכבר פירשנוהו בפרק הראשון וגם פירשנוהו במסכת סוכה בפרק א' בסוכה העשרה כבשן וכיון שכל מה שיש בהקיפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח (המורבב) [המורבב] ויוצא מן העיגול לטעמה דדידי דקיסרי

י' מערבין שנים ואין מערבין בו'. אוקימנא להא מתניתין אפילו לרבנן דסבירא להו לדשלה בהו לבדו ותלתא סגי הכא דלהור פתחא אי איכא י' (ד') טפחים הוי פתחא ואי לא לא. ואוקימנא נמי דהאי חלון שיש בו ד' על ד' טפחים אי הוי הני ד"ש כוהלו למעלה מי' טפחים [ומקצתן בתוך י'] אם רצו מערבין אחת. וינינא להא דתנו רבנן כולו למעלה מי' ומקצתו בתוך י' כו'. תנא [בתוספתא] באהלות פ"ג עמוד המוטל בארץ אינו מביא את הטיאה תחת דופנו עד שיהא בהקיפו כ"ד טפחים ר' (אסי) וי' (אסי) א' כ"ה ב. אין לך כ"ה טפחים שאין הארץ אוכלת טפח וכו"א ויהיו הרמונים תשעים ורשעה ואפשר לומר. א"ר יוחנן [חלוץ] עגול צריך שיש בהקיפו כ"ד טפחים ומתן י' טפחים ומשהו בתוך י' שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י'. ואוקימנא דר' יוחנן בדיני דקיסרי רשע ואמר ריבועא דנפיק מני צינולא פלגא אמר לשהמתיח. פי' (בהודא) [מבדן] דכל שיש בהקיפו צ"ש יש בו רוחב טפח מוכתבים ויש את חוץ מרצ' י' באמה וגו' וקו' ל' באמה יסוב אותו סביב. וכבר פירשנוהו בפרק הראשון וגם פירשנוהו במסכת סוכה בפרק א' בסוכה העשרה כבשן וכיון שכל מה שיש בהקיפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח (המורבב) [המורבב] ויוצא מן העיגול לטעמה דדידי דקיסרי

י' מערבין שנים ואין מערבין בו'. אוקימנא להא מתניתין אפילו לרבנן דסבירא להו לדשלה בהו לבדו ותלתא סגי הכא דלהור פתחא אי איכא י' (ד') טפחים הוי פתחא ואי לא לא. ואוקימנא נמי דהאי חלון שיש בו ד' על ד' טפחים אי הוי הני ד"ש כוהלו למעלה מי' טפחים [ומקצתן בתוך י'] אם רצו מערבין אחת. וינינא להא דתנו רבנן כולו למעלה מי' ומקצתו בתוך י' כו'. תנא [בתוספתא] באהלות פ"ג עמוד המוטל בארץ אינו מביא את הטיאה תחת דופנו עד שיהא בהקיפו כ"ד טפחים ר' (אסי) וי' (אסי) א' כ"ה ב. אין לך כ"ה טפחים שאין הארץ אוכלת טפח וכו"א ויהיו הרמונים תשעים ורשעה ואפשר לומר. א"ר יוחנן [חלוץ] עגול צריך שיש בהקיפו כ"ד טפחים ומתן י' טפחים ומשהו בתוך י' שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י'. ואוקימנא דר' יוחנן בדיני דקיסרי רשע ואמר ריבועא דנפיק מני צינולא פלגא אמר לשהמתיח. פי' (בהודא) [מבדן] דכל שיש בהקיפו צ"ש יש בו רוחב טפח מוכתבים ויש את חוץ מרצ' י' באמה וגו' וקו' ל' באמה יסוב אותו סביב. וכבר פירשנוהו בפרק הראשון וגם פירשנוהו במסכת סוכה בפרק א' בסוכה העשרה כבשן וכיון שכל מה שיש בהקיפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח (המורבב) [המורבב] ויוצא מן העיגול לטעמה דדידי דקיסרי

**עין משפט
גם כוונת**

צו א' מ"י פ"ד מהלכות עירובין הלכה יא טושי"ע א"ח פ"י טשי"ע סוף ב: צו ב' מ"י פ"ו מהל' עירובין הלכה יג טור ש"ע א"ח פ"י שג"ל סוף ג: א ב ד מ"י פ"ג מהל' עירובין הלכה יא טור ש"ע א"ח פ"י שג"ל סוף ד:

רבינו חננאל

אחת הן. ודי יוחנן אמר אפי' חיצון של פנימי דהבד אפי' דכתיב שער סכר אפי' בית שער דפנימי לא הוי בית שער דהא איכא אחרוני חוצה לו. ושמאלא סכר אפי' בית שער דפנימי בית שער הוא. אמר [רב נחמן] אמר החצר [בא] בדרך הבית שקורב לו ובעל החצר האחר בא בדרך הבית האחר הקרוב לו ושניהן כיון ונתנו עירובן בבית האמצעי זה הבית הקרוב לה נעשה בית שער לחצר זו וזה הבית נעשה בית שער לחצר זו נמצא ב' הבתים החיצונים בתי שער ארצין עירוב. כותנן הדר בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו אסור האמצעי הוה ליה כיון שמונייהן בו עירוב כי בחורב נמנו עירובין ב' חצירות וקיי"ל כל בית שמונייהן בו עירוב אין צריך ליתן פת. נמצא ג' הבתים וכו' חצירות יוצאין בעירוב אחד של חצר. בדיק להו רחבה לרבנן. כלומר אם הן [בקיין] [בקינא] בהלכות עירובין שתי חצירות ושתי חרובות לא חורסי בניהן זה בא מחציתו דרך החורבה הסמוכה לחצירו ונתן עירובו בחורבה [תחתית] (שכחי צהלה). וכן בא זה מחציתו דרך החורבה הקרובה לחצירו ונתן עירובו בחורבה האחרת קנו עירוב או לא קנו עירוב ואמר ליה לא קני עירוב מזה נפשך אי הני חרובות כל חורא הורא בית שער לחצר הסמוכה לה הנותן עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב ואי הני חרובות בתין ניהו נמצא כל אחד מטלטל בחורבה המנויח לה בבית דל מרע דהא (ש"ל) [כל] דל מינייהו לא יחב עירוביה אלא בחורבה הסמוכה לחברתה. ואמרין מיכ"ז ספיקא הוא מאי שנא מדרבא דאמר א' לשנים ואי עירב עלינו כו'. ודחינן הכי השתא התם בין השמשות ספק יום וספק לילה וספק עירוב] כשר הכא אי לתרווייהו בית שער [או לתרווייהו בית] אבל לגבי האי בית שער נאכל ביה בית אי:

הדרן עלך פרק הדר פ"ז חלוץ שבין ב' חצירות ד' על ד' בתוך עשרה. מפרש גמ' שיהא קצת הימנו ואפי' משהו צמוק עשרה לקרקע: מערבין שנים. שני עירובין אלו לעצמן ואלו לעצמן ואסורין זו עס זו: ואם רצו מערבין אחד. עירוב אחד שימנו אלו עירובן צאחרת ועירוב עומן ויהיו כאלה: פחות מארבעה. לאו פתח הוי למעלה מעשרה נמי דאילו כל הכותל אינו גטוה יומר הוי מחינה מעלייתא הלכך כשאין כלום מן החלל צמוק עשרה לאו פתח הוא ואין מערבין אחד ואסורות זו עס זו דרך ראש חותל ודקן אותו חלון ודקן חורים וסדקים: גמ' רבן שמעון. צפירקא קמא (ב) צברייתא בגמרא: הא קבשמע לן טעמא דבבב"ה לבע"ה מי' בו'. דאי מנישא הוה אמינא כולו צמוק י' צעין: ומקצתו. אפילו משהו: צריך שיהא בהקיפו עשרים וארבעה. דנללא הכי לא מצינא למינקט בגויה חלון מרובע ד' על ד'. כל חלון עגול צתחתית אמנעימיו נמון ומאמנעימיו לכאן ולכאן הוא מגביה והולך ונרדף לזה שיהו שני טפחים ומשהו חורק מהקיפו צמוק י' מאמנעו לכאן טפח ומאמנעו לכאן טפח ועוד משהו משום דכי מרצעין ליה מדלינן ליה^א מיניה שני טפחים מן ההיקף עגול שצין קרן לקרן לכל דד דקסתימין ליה ומוקמינן לה ארצועא ונמנלא אותו משהו הנשאר בסוף^א (ג) על פני רוחב החלון כדלמנר' לקמן רטעא מנו עגולא פלגא צעית לבבוי כלומר חצי מדה הנותרת צריטע ריבוע העגול רבוע עליו ח' הרי צ' טפחים לכל דל:

הדרן עלך פרק הדר פ"ז חלוץ שבין ב' חצירות ד' על ד' בתוך עשרה. מפרש גמ' שיהא קצת הימנו ואפי' משהו צמוק עשרה לקרקע: מערבין שנים ואין מערבין אחד: גמ' לימא תנן סתמא כר"ש בן גמליאל^א דאמר כל פחות מדר' כלבוד דמי אפי' תימא כרבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרשב"ג אלא לענין לבדוק אבל לענין פתחא אפי' רבנן מודו דאי איכא ד' על ד' חשיב ואי לא לא חשיב: פחות מדר' וכו': פשימא כיון דאמר ד' על ד' בתוך עשרה ממילא אנא ידענא דפחות מדר' ולמעלה מי' לא הא קמ"ל

טעמא דכוליה למעלה מי' דאבל מקצתו שנים ואם רצו מערבין אחד תנינא להא דת"ר כולו למעלה מי' ומקצתו בתוך עשרה כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מי' מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד השתא כולו למעלה מי' ומקצתו שנים ואם רצו מערבין שנים ואם רצו מערבין א' כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מי' מיבעיא^א זו ואצ"ל זו קתני א"ר יוחנן חלון עגול צריך שיהא בהקיפו עשרים וארבעה טפחים ושנים ומשהו מהן בתוך י' שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י' מכדי כל שיש בהקיפו שלשה טפחים יש בו ברוחבו טפח בתריסר סגיא

**מסורת הש"ס
עם הוספות**

חשק שלמה על ר"ח
(א) לפי שיגרת לשון רמב"ם נראה דר"ל שאם יסתמו טפחים לא יסור מקצת ממחלו של חנוך אחר שירבעט בחורף לא היו יכולין לערוב כחשד לפיכך הוצרך וכו'.